

З ДОСВІДУ ПЕРЕБИГУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УНІВЕРСИТЕТІ ПІД ЧАС ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОГО КАРАНТИНУ

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Мета – виявлення досягнень, а також відображення проблем, пов'язаних із використанням технологій дистанційного навчання, які є загальними для освітньої спільноти, вироблення варіантів вирішення таких проблемних питань, а також визначення основних тенденцій подальшого розвитку процесів використання технологій дистанційного навчання.

2. СТРАТЕГІЯ ТА УПРАВЛІННЯ

В цілому можемо констатувати, що Вінницький державний педагогічний університет впорався із викликами карантинного періоду та зміг перейти на дистанційну модель надання освітніх послуг. Викладачі та студенти майже одноставно визначили найбільш вагомими для них можливості дистанційного навчання: гнучкість у виборі найбільш зручних умов (місця і часу), опрацювання теоретичного матеріалу на різних онлайн-платформах, індивідуалізація навчання. Ще однією з переваг для здобувачів освіти стала можливість продовження у часі засвоєння матеріалу.

Надзвичайно важливим показником є рівень задоволеності учасників освітнього процесу технологіями, які застосовуються в університеті в умовах дистанційної роботи. Переважна більшість студентів та науково-педагогічних працівників запровадженням технологій дистанційного навчання в університеті задоволені. Це означає, що такі технології допомагають підвищувати рівень пізнавальної активності студентів та досягати певних результатів у теоретичних, практичних навичках та у формах підсумкового контролю – це правильний крок, який допомагає у підготовці майбутніх фахівців.

Разом з тим ступінь розвитку технологій дистанційного навчання в університеті підтверджує, що застосування інформаційних технологій в організації освітнього процесу досі не стало пріоритетним для закладу питань, і в більшості випадків відповідальність лягає на факультети, кафедри або й самих викладачів.

3. РЕАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Рівень організації університетом проведення навчання за допомогою технологій дистанційного навчання засвідчує, що для виконання навчальних планів і програм залишилася без змін наявна до карантину послідовність вивчення дисциплін, тобто в умовах дистанційної роботи вдалось забезпечити дотримання складеного раніше розкладу навчальних занять.

З одного боку, жорстке дотримання розкладу ускладнює реалізацію головної переваги дистанційного навчання: гнучкості у виборі найбільш зручних умов (місця і часу). З іншого боку, виконання навчальних планів і програм є обов'язковим, чому сприяє сталий розклад. З огляду на це, вплив недотримання (часткового дотримання) розкладу навчальних занять на якість освіти потребує додаткового вивчення.

Щодо використання технологій дистанційного навчання для забезпечення зворотного зв'язку (передачі/отримання інформації) можна вказати, що основним інструментарієм дистанційного навчання залишаються асинхронні засоби навчання – месенджери, електронна пошта та електронні кабінети на сайтах закладу.

Разом з цим, широко використовувались і синхронні засоби навчання – віртуальні освітні середовища (Moodle, Google Classroom та ін.) та комунікаційні технології (Zoom, Skype, Meet, Hangouts та ін.)

Серед факторів, що негативно впливають на якість впровадження технологій дистанційного навчання і призводять, зокрема, до низького рівня долученості студентів до навчання та заважають викладачу надати якісну освітню послугу слід перерахувати відсутність безперебійного доступу до мережі Інтернет, брак потрібної техніки, відсутність необхідних навичок роботи з технікою, недостатність самоорганізації, погане володіння технологіями дистанційного навчання. Ці причини ускладнювали своєчасність долучення до навчання в дистанційному режимі під час карантину.

Окрім того, здобувачі вищої освіти серйозно ставляться до інших факторів, які ускладнюють навчання за дистанційними технологіями, наприклад, до можливості необ'єктивного оцінювання, наслідком чого, вочевидь, є нерегулярність комунікації з викладачем.

Викладачі серед факторів, які заважають їм надати якісну освітню послугу студентам в режимі дистанційного навчання, найбільш суттєвим визначають відсутність живого контакту між викладачами та студентами.

Викладачі виявляють стурбованість тим, що на момент початку масштабного використання дистанційних технологій були відсутні розроблені досконалі онлайн курси.

Разом із тим найбільш популярним інструментом дистанційного навчання в контексті позитивного досвіду викладачі відмітили підбір навчальних матеріалів і підготовку завдань для студентів, хоча роботу з віртуальними середовищами та комунікаційні технології вважають найбільш ефективною при організації освітнього процесу за дистанційними технологіями.

При спробі визначення рейтингу інструментів дистанційних технологій за ефективністю встановлено, що учасники освітнього процесу в цілому позитивно розглядають питання щодо можливості ефективного навчання із використанням зазначених технологій. Найбільш ефективними інструментами при організації освітнього процесу за дистанційними технологіями вважаються в рівній мірі три інструменти: месенджери (Viber, Messenger, Telegram та інші), віртуальні освітні середовища (Moodle та інші) та засоби відеозв'язку (ZOOM, Skype, Meet та інші). Не залишено поза увагою такий асинхронний інструмент дистанційних технологій, як електронна пошта.

При тому, що в умовах дистанційного навчання використання електронної бібліотеки та репозитарію університету може суттєво підвищити якість самопідготовки студентів, виявився надзвичайно низький рівень використання інформаційних ресурсів закладу.

4. ОЦІНЮВАННЯ ТА СПРИЙНЯТТЯ

Не менш важливим завданням стало визначення інструментів, за допомогою яких вирішуються організаційні питання для здійснення оцінювання під час провадження освітнього процесу в умовах загальнонаціонального карантину. Серед різноманіття таких технологій найбільш вживаним залишається надсилання виконаних студентами завдань на електронну пошту.

Можна зробити припущення, що обрання такого інструменту взаємодії між викладачем та студентом для поточного оцінювання та контролю якості знань викликано саме індивідуальним підходом до забезпечення повноцінного отримання студентами програмних результатів навчання відповідно до змісту певної освітньої програми. Проте, зауважимо, що такий формат найбільш затратний з боку використання часу на підготовку та перевірку завдань і може

значно знизити систематичність (регулярність) проведення контролю якості отриманих знань.

Потребує окремої уваги питання використання дистанційних технологій під час захисту курсових робіт (проектів). Очікувано найбільш оптимальними технологіями визнано як викладачами, так і студентами саме застосування комунікаційних технологій (Zoom, Skype, Meet, Hangouts тощо).

Дуже позитивним фактором використання таких комунікаційних технологій стає технічна можливість фіксації процесу захисту курсових робіт (проектів), що в свою чергу є складовою запобігання необ'єктивному оцінюванню під час захисту.

5. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Для оцінки якості інформаційного забезпечення провадження університетом дистанційного навчання важливим складником є визначення найбільш популярних інструментів, доступ до яких здобувачам може забезпечити заклад.

Студенти мали відкритий доступ до бібліотеки, бази даних електронних підручників, відкритий доступ до інтернет-сховища навчального матеріалу.

Серед факторів, що негативно впливають на провадження дистанційного навчання, найбільшою технічною проблемою є відсутність або нестабільність інтернету. Серед інших варто відмітити недостатність навичок роботи з програмним забезпеченням, а також відсутність технічних засобів для відеозв'язку та нестабільність роботи серверу закладу освіти.

6. ПІДТРИМКА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ

Науково-педагогічні працівники висловили думки щодо необхідності застосування заходів, що були б корисними для покращення цифрового (дистанційного) навчання та викладання.

Так, вважається корисним запровадження у закладі національних чи міжнародних програм для навчання персоналу, який відповідає за цифрову трансформацію у ЗВО, а також підтримку обміну досвідом в межах закладу, що дасть змогу персоналу вчитися один у одного. Вказується також на необхідність співпраці з іншими закладами та застосування практики збору та аналізу інформації про стан розвитку цифрового (дистанційного) навчання та

відповідні потреби в різних підрозділах ЗВО, а також проведення внутрішнього аудиту з відповідних питань для виявлення сильних та слабких сторін свого закладу.

Важливою складовою забезпечення належного рівня викладання є підвищення кваліфікації викладачів з питань застосування технологій дистанційного навчання.

7. Висновки та пропозиції

Технології дистанційного навчання у світі стрімко розвиваються і, безперечно, є для будь-якого закладу освіти перспективним інструментарієм надання освітніх послуг. Проте, навіть маючи певний досвід, якого набув зокрема Вінницький державний педагогічний університет у зв'язку із використанням дистанційної форми навчання в умовах загальнонаціонального карантину, про підтвердження практичної користі для системи вищої освіти говорити зарано.

Залишились відкритими питання якості показників цього процесу: результативності, ресурсів, оперативності, комплексного програмного забезпечення та провідних освітніх технологій. І в цьому контексті варто подумати про кроки, необхідні для створення відповідних умов та можливостей:

1) з метою формування та поглиблення інформаційно-цифрової компетентності у майбутніх педагогів та науково-педагогічних працівників: в контексті оновлення змісту освітніх програм з підготовки педагогічних працівників впроваджувати модулі з оволодіння віртуальними освітніми середовищами, застосування їх у власній професійній діяльності, створення цифрового контенту;

запровадити курси з підвищення кваліфікації для науково-педагогічних працівників щодо оволодіння віртуальними освітніми середовищами;

2) підтримка на державному рівні розроблення та впровадження електронних засобів навчання (е-підручники, відеоконтент, онлайн тести, тощо);

3) розширення використання цифрових технологій під час занять, зокрема з метою формування у здобувачів вищої освіти стійких навичок з використання інформаційних технологій для розв'язання завдань професійного, освітнього та побутового характеру;

4) включення до цільових показників ефективності керівників закладів вищої освіти показники щодо розвитку ІТ-інфраструктури закладу, впровадження електронних засобів навчання.

Віталія Яцишина (м. Хмельницький)

ЗНАКОВО-КОНТЕКСТНЕ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ ВИПЕРЕДЖАЮЧОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Професійна підготовка сучасного спеціаліста – це складний за змістом, тривалий у часі процес, логіка якого визначається запитом сучасного висококонкурентного ринку праці. Зміст і послідовність етапів навчання майбутніх фахівців підпорядковані цілі трансформації власне академічної діяльності у діяльність професійну.

Загальновідомо, що однією з основних суперечностей сучасної професійної освіти є суперечність між предметним викладанням і потребою у здобутті інтегрованих професійних знань, а в її основі – відмінність між професійною і навчальною діяльністю.

У зв'язку з цим пригадується відомий вислів О. Матюшкіна про те, що на початку навчання у ЗВО студент повинен «перестати» бути школярем, а до його закінчення – студентом [1]. Така подвійна трансформація є надзвичайно складним процесом, про що, зокрема, пише А. Вербицький: «... головні труднощі полягають у зміні соціальної позиції людини під час переходу від школи до ЗВО, способів здійснення навчальної діяльності, в зміні звичних для школяра зв'язків, відносин і стереотипів поведінки» [2].

Нівелювати зазначене протиріччя дозволяє реалізація в освітньому процесі принципів знаково-контекстного навчання, яке має міжпредметний характер. Варто зауважити, що реалізація цього підходу в навчанні окремих дисциплін (особливо гуманітарного циклу) має суттєві особливості, а деколи й обмеження.

Іноземна мова, навчання якої спирається на активну взаємодію та комунікацію учасників освітнього процесу, є однією з дисциплін, що надає значні можливості для реалізації випереджаючої професійної підготовки